

Association Method and Kana Instruction

Suneerat Neancharoensuk

Department of Japanese,

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

This paper aims to provide basic knowledge about the “Association Method”, which is used in teaching foreign language vocabulary and then is applied as a concept for creating kana teaching materials. First, a brief introduction to the concept of the Association Method is given. Next, an overview of the effect of this method is explored. Finally, the situation in Thailand is discussed.

Keywords: association method, mnemonic, kana instruction

---

* Corresponding author e-mail: suneerat@tu.ac.th

วิธีคิดเชื่อมโยงกับการสอนตัวอักษรคานะภาษาญี่ปุ่น

สุณีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข
ภาควิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

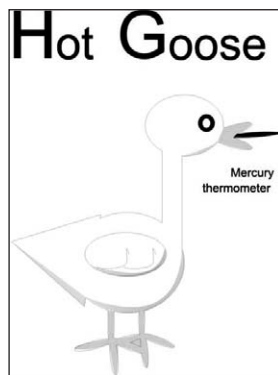
บทความนี้จะอธิบายเกี่ยวกับวิธีคิดเชื่อมโยงซึ่งนำมาใช้ในการสอนคำศัพท์ภาษาต่างประเทศ และมีการนำมาใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการสร้างสื่อสำหรับการเรียนการสอนอักษรภาษาญี่ปุ่น เริ่มจากอธิบายคำนิยาม จากนั้นกล่าวถึงประสิทธิผลในการสอนอักษรคานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยง และแนะนำการเรียนการสอนอักษรคานะในประเทศไทย

คำสำคัญ: วิธีคิดเชื่อมโยง, สิ่งที่จะช่วยให้จำได้, การสอนตัวอักษรคานะ

1. บทนำ

ในการจำข้อมูลหลายๆ มนุษย์มักจะหา “สิ่งที่ช่วยให้จำได้” (mnemonic) เพื่อช่วยลดภาระของสมอง และเชื่อมโยงไปสู่ความทรงจำที่มีประสิทธิภาพ เช่น ตอนเด็กๆ ในวิชาภาษาไทย เราจำตัวอักษรกลาง ก จ ด ต ถ ฎ บ ป อ โดยนำมาเรียงร้อยเป็นประโยคว่า “ไกจิกเด็กตาย (แจ๊กก๊วย) บนปากโอ่ง” หรือในการเขียนคำในภาษาไทยบางคำ เช่น คำว่า ตักบาตร กับ

บิณฑบาต หนึ่งในเทคนิคที่ใช้จำ คือ ตักบาตร เราต้อง “รอ” (ร) พระ จึงต้องมี “ร” ส่วนพระท่านบิณฑบาตนั้นท่านไม่ต้อง “รอ” (ร) หรืออย่างวิชาเคมี การจำสัญลักษณ์ในตารางธาตุซึ่งเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ธาตุปรอท คือ Hg (Hydrargyrum) เพื่อให้ช่วยจำได้ง่ายขึ้น มีภาพห่านคาบปรอทวัดไข้ พร้อมคำบรรยายภาพกำกับไว้ว่า Hot Goose mercury thermometer. (ดังภาพที่ 1)

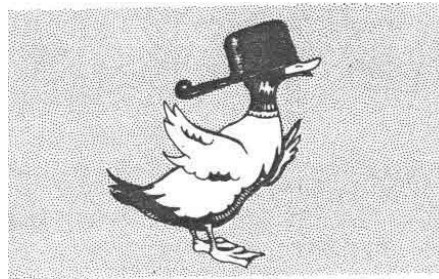

ภาพที่ 1 ภาพช่วยในการจำสัญลักษณ์ของธาตุปรอท

(ที่มา: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/th/5/58/Doraeminmon152.jpg>)

ในการเรียนภาษาต่างประเทศ วิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนจำสิ่งที่เรียนได้ง่ายขึ้นมีมากมายหลายวิธี แต่วิธีที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ Keyword Method (ในที่นี้จะเรียกว่า วิธีใช้คำสำคัญ) ซึ่งคิดค้นขึ้นโดย Atkinson (1975) เพื่อใช้ในการสอนคำศัพท์ภาษาต่างประเทศ วิธีใช้คำสำคัญนี้ ประกอบด้วย 1) การสร้างขึ้นใหม่ (reconstructing) 2) การเชื่อมโยง (relating) และ 3) การเรียกข้อมูลกลับคืนมา

(retrieving) โดยนำคำศัพท์ใหม่ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยมาเชื่อมโยงกับเสียงของคำศัพท์ที่คุ้นเคยหรือคำที่เป็นคำสำคัญ (keyword) เช่น เมื่อจะสอนคำศัพท์ภาษาสเปนคำว่า pato (ออกเสียงว่า “pot-o” แปลว่า เป็ด) ให้กับผู้เรียนชาวอังกฤษ ผู้สอนอาจจะเลือกใช้คำว่า pot (แปลว่า หม้อ) ในภาษาอังกฤษเป็นคำสำคัญ โดยสร้างภาพเป็นรูปเป็ดมีหม้อคว่ำอยู่บนหัวเป็ด (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ภาพคำสำคัญของคำศัพท์ภาษาสเปน “pato” (Atkinson 1975)

หรือเมื่อจะสอนคำศัพท์ภาษาอิตาลีคำว่า ranid (แปลว่า กบ) ผู้สอนอาจจะเลือกใช้คำว่า rain (แปลว่า ฝน) ในภาษาอังกฤษเป็นคำสำคัญ โดยนำคำว่า rain กับ กบ มาเชื่อมโยงกันเป็นประโยคและภาพ เช่น ภาพกบนั่งอยู่ในสายฝน แล้วมีประโยคบรรยายภาพว่า a frog sitting in the rain และเมื่อผู้เรียนพยายามที่จะนึกถึงความหมายของ ranid ก็จะนึกถึงคำสำคัญคือคำว่า rain และนึกถึงภาพกบในสายฝน ซึ่งมีทั้งคำสำคัญและความหมายรวมอยู่ จากการเชื่อมโยงทั้งในด้านเสียงและภาพ บางครั้งจึงเรียกวิธีการนี้ว่า วิธีคิดเชื่อมโยง (Association Method)

2. การนำวิธีคิดเชื่อมโยงมาใช้ในการสอนตัวอักษรคานะ

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น มีการนำวิธีคิดเชื่อมโยงมาใช้ในการสอนตัวอักษรอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการสอนตัวอักษรคานะ (ฮิรางานะ และคาตากานะ) หรืออักษรคันจิ

ในส่วนนี้ขอแนะนำหนังสือเรียนอักษรคานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยง หนังสือเล่มแรกสุด คือ Hiragana in 48 minutes ของ Quackenbush and Ohso (1983) แนวคิดที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้มีชื่อว่า IS連想法 (ในที่นี้จะเรียกว่า วิธีคิดเชื่อมโยงภาพกับเรื่องราว) โดยอักษร I ย่อมาจาก Image (ภาพ) และ S ย่อมา

จาก Story (เรื่องราว) นั่นคือเป็นการสอนตัวอักษรในระยะเวลาสั้น ๆ โดยใช้การคิดเชื่อมโยงภาพกับเรื่องราวเข้าด้วยกัน ในส่วนภาพ จะเลือกใช้คำศัพท์ที่มีเสียงต้นใกล้กับเสียงตัวอักษรคานะนั้น โดยใช้รูปภาพแสดงคำศัพท์ และสร้างเรื่องราวเป็นประโยคเพื่อบรรยายภาพนั้น เช่น ในการสอนอักษรฮิรางานะให้กับผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่งจะมีขั้นตอนดังนี้

1) ตัวอักษร ぁ นำคำว่า antenna (เสาอากาศ) ซึ่งมีเสียงต้นใกล้เคียงกับคำว่า ぁ มาใช้ โดยแต่งประโยคเป็นเรื่องราวว่า The antenna is out of order because the wire is disconnected. (เสาอากาศใช้ไม่ได้เพราะสายลวดขาด)

2) ด้านหน้าของบัตรคำเขียนตัวอักษร ぁ ด้านหลังเป็นรูปตัวอักษร ぁ ซ้อนอยู่บนภาพเสาอากาศ (ดังภาพที่ 3)

3) ผู้สอนนำภาพและเรื่องราวตามประโยคที่เตรียมไว้อธิบายผู้เรียน ผู้เรียนจะจำตัวอักษร ぁ โดยเชื่อมโยงเรื่องราวเข้ากับรูปร่างของตัวอักษร ぁ และเสียงต้นของคำว่า antenna ซึ่งเป็นคำที่ผู้เรียนรู้จักอยู่แล้ว

4) ใช้ภาพลักษณะดังกล่าวและเรื่องราวในการสอนอักษรฮิรางานะ 46 ตัว โดยให้ผู้เรียนจำตัวอักษรให้ได้ภายในเวลาไม่ถึง 50 นาที

The antenna is out of order
because the wire is
disconnected.
あ for antenna.

ภาพที่ 3 รูปตัวอักษร あ ซ้อนอยู่บนภาพเสาอากาศ (Quackenbush and Ohso 1983)

ในการสอนอักษรฮิรางานะจะสอนไปตามลำดับตัวอักษร แต่จะมีการนำตัวอักษรที่มีรูปร่างคล้ายกันซึ่งมักเป็นปัญหาทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนมาสอนในลำดับใกล้ๆ กัน โดยสร้างเรื่องราวที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน เพื่อให้ผู้เรียนจดจำได้ง่ายยิ่งขึ้น (Quackenbush 1999) ตัวอย่างเช่น

การสอนตัวอักษร け・は・ほ จะนำตัวอักษรแต่ละตัวซ้อนอยู่บนรูปถังเบียร์ และสร้างเรื่องราวต่อเนื่องกันไป ดังนี้

け (รูปถังเบียร์) With a couple of extra lines, this け looks like a keg of beer. This is ke for keg of beer.

は (รูปถังเบียร์มีรูรั่ว) It is a keg of beer. Can you see the hole in the keg? My friend is laughing, ha ha ha, because now all the beer has run out. This is ha for ha ha ha.

ほほ has a hat on. What do you put on your head when it is hot? This is ho for hot.

การสอนตัวอักษร ぬ・め จะนำตัวอักษรแต่ละตัวซ้อนกับรูปตะเกียบโดยมีชามบะหมี่วางอยู่ด้านล่าง และสร้างเรื่องราวต่อเนื่องกันไป ดังนี้

ぬ (รูปตะเกียบอยู่บนชามบะหมี่ มีรูปไข่ซ้อนอยู่ในวงกลมของตัวอักษร ぬ) Can you see the two chopsticks? They are picking up an egg noodle. This is nu for noodle.

め Can you see the egg in ぬ? Maybe it is an egg noodle. If you drop the egg, it makes a mess. This is me for mess, because you dropped the egg.

การสอนตัวอักษร る・ろ จะนำรูปเข็มกลัดทับทิมซ้อนลงไปใต้วงกลมตรงตัวอักษร る และสร้างเรื่องราวต่อเนื่องกันไป ดังนี้

る (รูปเข็มกลัดทับทิมซ้อนอยู่ในวงกลมของ る) る is a brooch with a sparkling ruby. This is ru for ruby.

ろ Then a robber steals the ruby. This is ro for robber.

นอกจากนี้ สำหรับการสอนอักษรคาตากานะ ไม่ได้เน้นให้สอนตามลำดับตัวอักษร แต่จะสอนเป็นชุดตามรูปร่างลักษณะที่คล้ายคลึงกันโดยเลือกรูปภาพและคำอธิบายต่างๆ ดังนี้

ใช้รูปและคำอธิบายเกี่ยวกับปาก フ・ア・ヌ・ス・ネ・ヲ・ラ・ク・タ・マ・ワ

ใช้รูปและคำอธิบายเกี่ยวกับไม้กางเขน ホ・オ

ใช้รูปและคำอธิบายเกี่ยวกับเรือ シ・ン

ใช้รูปและคำอธิบายเกี่ยวกับเข็มเย็บผ้าและ
กระดุม ソ・ツ・ノ・ニ

นอกจากหนังสือเล่มดังกล่าว ยังมีหนังสือ
เรียนตัวอักษรคานะอีกมากมายซึ่งผลิตขึ้นจากแนวคิด
นี้ เช่น หนังสือ Kana can be easy ของ Ogawa
(1990), หนังสือ Fun with Hiragana Workbook
ของ Hijirida และ Dung (1992), หนังสือ Kana
pictographix ของ Rowley (1995), หนังสือ
Nakama1 ของ Makino, Hatasa และ Hatasa
(1998), หนังสือ 一人で学べるひらがな かたか
な Self Study Kana Workbook ของ 海外技術
者研修協会 (2000), หนังสือ Virtual Hiragana
in one week DVD で学ぶひらがな一週間 ของ
KCP 地球市民日本語学校 (2007)

สื่อการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่ผลิต
ขึ้นโดยมุ่งเน้นสำหรับผู้เรียนซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็น
ภาษาที่หนึ่ง สื่อที่ผลิตขึ้นสำหรับผู้เรียนที่ไม่ได้ใช้
ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่งนั้นยังมีไม่มากนัก เช่น
Quackenbush (カッケンブッシュ 2007) ได้พัฒนา
สื่อการเรียนการสอนตัวอักษรฮิรางานะสำหรับผู้เรียน
ชาวเกาหลี โดยเลือกคำศัพท์และแต่งเรื่องราวเน้นให้
เป็นที่สนใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็น
กลุ่มเป้าหมายหลัก สื่อชุดนี้ผลิตในช่วงปี 2005-2006
โดยขอความร่วมมือจากอาจารย์ชาวเกาหลีที่สอน
ภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาให้ช่วยรวบรวมคำศัพท์
ภาษาเกาหลีและเรื่องราวจากนักเรียน จากนั้นนำสิ่งที่
รวบรวมได้ลงผลิตเป็นสื่อฉบับทดลอง ทดลองใช้และ
ปรับปรุงแก้ไขจนกระทั่งเป็นฉบับสมบูรณ์

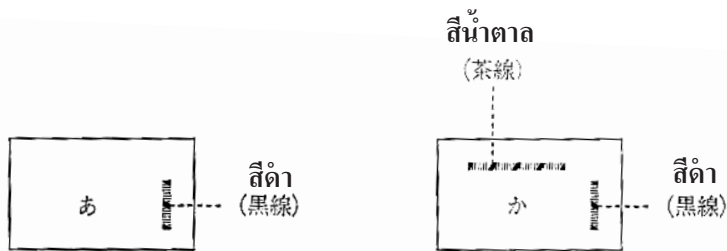
นอกจากนี้เป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งว่ามีสื่อการ
เรียนการสอนอักษรฮิรางานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยงที่ผลิต
ขึ้นสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยโดยคณาจารย์จาก
ฝ่ายภาษาญี่ปุ่น เจแปนฟาวน์เดชัน กรุงเทพฯ ซึ่งจะ
ขอกล่าวถึงในบทความต่อไป

3. ประสิทธิภาพในการสอนอักษรคานะด้วย วิธีคิดเชื่อมโยง

3.1 งานวิจัยเชิงทดลองเพื่อค้นหาประสิทธิภาพ ในการสอนตัวอักษรคานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยง

ในส่วนนี้จะแนะนำตัวอย่างงานวิจัยเชิง
ทดลองซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการค้นหาประสิทธิภาพใน
การสอนตัวอักษรคานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยง

Quackenbush et al (カッケンブッシュ
他 1989) ทดลองสอนตัวอักษรฮิรางานะให้กับผู้เรียน
โดยใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกัน 2 วิธี คือ วิธีคิดเชื่อมโยง
กับวิธีการใช้การ์ดที่มีสีช่วยแยกแยะเสียง ตัวอย่าง
เช่นในการจดตัวอักษร カ จะมีเส้นแนวนอนสีน้ำตาลอยู่
บนตัวอักษร และมีเส้นแนวตั้งสีดำอยู่ทางด้านขวาของ
ตัวอักษร (ดังภาพที่ 4) โดยเส้นสีน้ำตาลเชื่อมโยงกับ
เสียงพยัญชนะ /k/ และเส้นสีดำเชื่อมโยงกับเสียงสระ
/a/ ที่เลือกใช้สีดำเพราะเชื่อมโยงกับเสียงสระในคำว่า
black เสียงสระ /i/ ใช้สีเขียวโดยเชื่อมโยงกับเสียง
สระในคำว่า green เสียงสระ /u/ ใช้สีฟ้าโดยเชื่อมโยง
กับเสียงสระในคำว่า blue เสียงสระ /e/ ใช้สีแดง
โดยเชื่อมโยงกับเสียงสระในคำว่า red และเสียงสระ
/o/ ใช้สีส้มโดยเชื่อมโยงกับเสียงสระในคำว่า orange

ภาพที่ 4 การ์ดสีแยกแยะเสียงของตัวอักษร あ และ か (Quackenbush et al 1989)

Quackenbush et al ใช้สองวิธีนี้กับผู้เรียนสองกลุ่ม โดยใช้เวลา 50 นาทีเท่ากันและมีลำดับการสอนเหมือนกัน คือ เริ่มจากแนะนำตัวอักษรฮิรางานะ จากนั้นสอนตัวอักษร และให้ผู้เรียนฝึกฝน ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มต้องเข้ารับการทดสอบรวม 3 ครั้ง คือ ก่อนเข้าเรียน เป็นการทดสอบโดยให้ผู้เรียนฟังเสียงอ่านของฮิรางานะแล้วเขียนตอบเป็นอักษรโรมัน ครั้งที่สอง ทดสอบด้วยวิธีเดียวกันทันทีหลังจากเรียนจบครั้งที่สาม ทดสอบหลังจากเรียนผ่านไปแล้วสี่วัน โดยให้ผู้เรียนจับคู่เสียงกับตัวอักษรฮิรางานะ ผลปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างจากผลการทดสอบครั้งที่หนึ่งและสองของผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม แต่ผลการทดสอบในครั้งที่สาม กลุ่มผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีคิดเชื่อมโยงทำคะแนนได้สูงกว่าอีกกลุ่ม (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ)

ต่อมาในปี ค.ศ. 2003 Matsunaga ศึกษาประสิทธิผลของการสอนอักษรฮิรางานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยงว่ามีผลต่อผู้เรียนในระยะสั้นและระยะยาวอย่างไร โดยมีคำถามในการวิจัย คือ จะพบผลลัพธ์

เช่นเดียวกับผลที่พบในงานวิจัยของ Quackenbush et al (1989) หรือไม่ และจะพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง (รวมทั้งผู้เรียนที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีพอๆ กับภาษาที่หนึ่ง) กับกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง เช่น ชาวจีน ชาวเกาหลีหรือไม่

Matsunaga ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสอนโดยแบ่งเป็น 4 แบบ คือ 1) แบบที่มีทั้งภาพและเสียง 2) แบบที่มีเฉพาะภาพ 3) แบบที่มีเฉพาะเสียง และ 4) แบบที่ไม่มีทั้งภาพและเสียงซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับบัตรคำที่ให้ผู้เรียนดูเฉพาะตัวอักษร (รูปภาพที่ 5 ประกอบ) ผลปรากฏว่าแบบที่มีทั้งภาพและเสียงหรือแบบที่ 1 มีประสิทธิผลในการเรียนต่อกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่งในทันทีที่มีการทดสอบหลังการเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มในการทดสอบหลังจากเรียนผ่านไปแล้วประมาณ 2-5 วัน

	Teaching methods			
	P + S	P	S	F
Step 1 Participants heard:	 /I have a headache/	 /he/	/I have a headache/	/he/
Step 2 Participants heard:	 /he/ as in /headache/	 /he/	/he/ as in /headache/	/he/
Step 3 Participants heard:	/he/	/he/	/he/	/he/
Step 4 Participants typed:	/he/	/he/	/he/	/he/

Note: P + S = a picture and a sound cue; P = a picture cue only; S = a sound cue only; F = no cue (a flashcard).
Source: Pictures and sound cues are from Makino et al., *Nakama 1: Japanese communication, culture, context*, 1998, Houghton Mifflin Company. Used with permission.

ภาพที่ 5 สื่อการสอน 4 แบบที่ใช้ในงานวิจัย (Matsunaga 2003)

Umeda et al (梅田他 2008) นำสื่อการเรียนการสอนตัวอักษรฮิรางานะที่ผลิตขึ้นสำหรับผู้เรียนชาวเกาหลีโดยใช้วิธีคิดเชื่อมโยงภาพกับเรื่องราว ไปใช้สอนผู้เรียนชาวเกาหลีและศึกษาประสิทธิภาพของการใช้สื่อชุดนี้ โดยศึกษาจากกลยุทธ์ในการจำและการสร้างแรงจูงใจแบบ ARCS ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจ (Attention) ความเชื่อมโยงกัน (Relevance) ความมั่นใจ (Confidence) และความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลปรากฏว่า ผู้เรียนส่วนมากรู้สึกสนุกสนานกับการเรียนตัวอักษรด้วยวิธีนี้ และสามารถจำตัวอักษรจำนวนมากได้ภายในระยะเวลาอันสั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน ประสิทธิภาพจะตกลง กล่าวคือไม่พบความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนด้วยวิธีอื่น Umeda et al สรุปได้ว่าข้อดีของวิธีคิดเชื่อมโยงภาพกับเรื่องราวจะปรากฏอย่างชัดเจนในขั้นแรกของการเริ่มจำ และเสนอแนะว่าผู้สอนควรหากิจกรรมอย่างอื่นเข้ามาเสริมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถรักษาความจำให้คงอยู่ต่อไป

จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่มุ่งค้นหาประสิทธิภาพของการสอนอักษรคานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยงยังมีอยู่

อย่างจำกัด แต่เมื่อดูจากผลการวิจัยที่พบประสิทธิผลในทันทีหลังการเรียน หรือผลการวิจัยที่พบประสิทธิผลหลังจากนั้น จากผลการวิจัยเหล่านี้ คงพอยืนยันได้ว่าการสอนอักษรคานะด้วยวิธีนี้น่าจะมีประสิทธิผลที่ดีกับผู้เรียนในระดับหนึ่ง ซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการนำมาใช้ในการสอนได้

3.2 ประสิทธิภาพของวิธีคิดเชื่อมโยงที่มีต่อผู้เรียน

ในการเรียนภาษาญี่ปุ่น อุปสรรคด้านแรกของผู้เรียนส่วนใหญ่พบเจอคือการเรียนอักษรฮิรางานะ โดยต้องท่องจำให้ได้ในระยะเวลาอันจำกัด เนื่องจากหากท่องจำอักษรฮิรางานะไม่ได้ก็จะส่งผลกระทบต่อ การเรียนภาษาญี่ปุ่นในส่วนต่อไป ปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างตระหนักถึง แต่บ่อยครั้งที่ผู้สอนผลักภาระในการจำทั้งหมดให้กับผู้เรียนฝ่ายเดียว แม้ว่าผู้เรียนจะมีความสนใจตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นมากเพียงใดก็ตาม แต่การจำตัวอักษรฮิรางานะซึ่งเป็นอักษรแสดงเสียงเพียงอย่างเดียวค่อนข้างเป็นเรื่องที่ยากลำบากเพราะไม่มีความหมายหรือหลักอื่นๆ ในการช่วยจำ

จากเดิมที่วิธีคิดเชื่อมโยงใช้ในการสอนคำศัพท์ภาษาต่างประเทศโดยเชื่อมโยงเสียงคำศัพท์ใหม่นั้นเข้ากับเสียงของคำศัพท์ในภาษาแม่ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคย และนำความหมายของคำศัพท์นั้นมาสร้างเป็นภาพและประโยคบรรยายเรื่องราวในภาพ แต่เมื่อมีการประยุกต์วิธีนี้มาใช้สอนอักษรฮิรางานะซึ่งเป็นอักษรแสดงเสียง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนจดจำให้ได้คือเสียงและรูปร่างของตัวอักษร ดังนั้น ในการสร้างสื่อ นอกจากการเชื่อมโยงในเรื่องของเสียง จึงต้องพยายามเชื่อมโยงรูปร่างของตัวอักษรให้เข้ากับภาพและสร้างประโยคบรรยายเรื่องราวในภาพนั้น จากการเชื่อมโยงเสียงในภาษาญี่ปุ่นเข้ากับเสียงในภาษาแม่ที่ผู้เรียนคุ้นเคยประกอบกับภาพและเรื่องราวที่ช่วยในการจำรูปร่างของตัวอักษรเป็นการเพิ่มความหมายให้กับอักษรฮิรางานะซึ่งไม่มีความหมาย ช่วยลดภาระในการจำของผู้เรียน ด้วยวิธีการนี้ทำให้ผู้เรียนจำตัวอักษรและเรียกข้อมูลกลับออกมาใช้ได้ง่ายขึ้น

นอกจากนี้ หากพิจารณาในด้านการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน วิธีคิดเชื่อมโยงจัดได้ว่าเป็นวิธีที่สร้างความสนุกสนานในการเรียนอักษรฮิรางานะได้วิธีหนึ่ง เนื่องจากในการเรียนการสอนฮิรางานะแบบที่ผ่านมา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต่างรู้สึกถึงความไม่น่าสนใจของการเรียนการสอนแต่เนื่องจากเป็นเนื้อหาสำคัญจึงคล้ายกับตกอยู่ในสภาพจำต้องเรียน เมื่อลองนำสื่อการสอนอักษรฮิรางานะด้วยวิธีคิดเชื่อมโยงมาวิเคราะห์ตามโมเดล ARCS ของ Keller (1983) จะพบผลดังนี้

1) ด้านความสนใจ (Attention) สื่อนี้จะช่วยให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็นและเกิดความสนใจในการเรียน การนำเสียงในภาษาแม่และภาพที่ผู้เรียนคุ้น

เคยมาเชื่อมโยงเข้ากับอักษรฮิรางานะช่วยกระตุ้นความสนใจ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเรียนมากกว่าการนำบัตรตัวอักษรซึ่งมีแต่ข้อมูลใหม่ๆ มาใช้ในการสอน

2) ด้านความเชื่อมโยงกัน (Relevance) สื่อนี้จะเชื่อมโยงความต้องการและความสนใจแก่ผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่เลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นเนื่องจากมีความสนใจตัวอักษรภาษาญี่ปุ่น การใช้วิธีคิดเชื่อมโยงน่าจะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ โดยเป็นโอกาสให้ผู้เรียนเรียนตัวอักษรอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการเรียน

3) ด้านความมั่นใจ (Confidence) สื่อนี้จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคาดหวังเชิงบวกในการประสบความสำเร็จในการเรียน เมื่อผู้เรียนได้สัมผัสความรู้สึกที่ได้ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะทำให้ตัวผู้เรียนเกิดความมั่นใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนต่อไปได้

4) ด้านความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นการเสริมแรงทางบวกและช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้นจากการที่ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการเรียน

จากประสิทธิผลที่ได้กล่าวข้างต้นทั้งในด้านการลดภาระในการจำและการสร้างแรงจูงใจในการเรียน ทำให้วิธีคิดเชื่อมโยงเป็นวิธีที่น่าสนใจในการนำมาใช้สอนอักษรฮิรางานะเพื่อให้ผู้เรียนจดจำข้อมูลจำนวนมากได้ภายในระยะเวลาอันจำกัด และเพื่อที่จะช่วยผู้เรียนรักษาความจำนั้นให้คงอยู่ต่อไปได้ ผู้สอนคงต้องหากิจกรรมอื่นเสริมเพิ่มให้กับผู้เรียนด้วยการเตรียมแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคัดตัวอักษร หรือแนะนำเว็บไซต์ซึ่งในปัจจุบันมีมากมายที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปฝึกฝนด้วยตนเองได้อย่างอิสระ

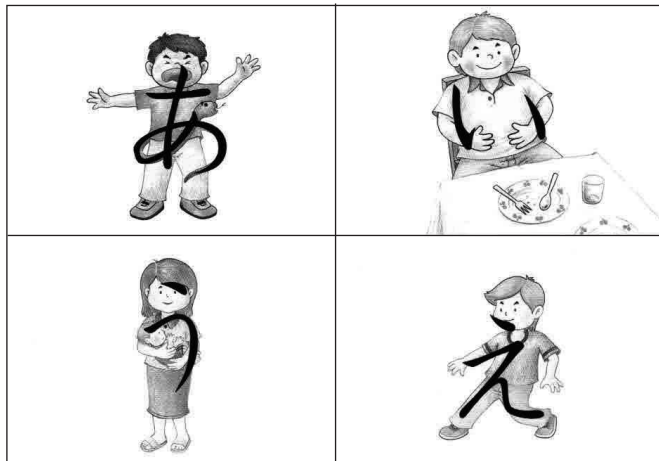
4. การเรียนการสอนอักษรคานะ ในประเทศไทย

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่กล่าวได้ว่าจะเริ่มต้นจากตัวอักษรคานะ ผู้เรียนชาวไทยก็ประสบปัญหาในการเรียนเช่นเดียวกับกับผู้เรียนชาติอื่นๆ เนื่องจากตัวอักษรคานะมีรูปร่างแตกต่างจากตัวอักษรไทย อีกทั้งต้องจดจำให้ได้ภายในระยะเวลาอันจำกัด ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีจำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นมากเป็นอันดับที่ 7 ของโลก และเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนชาวไทยเลือกเรียนภาษาญี่ปุ่น คือ ชอบตัวอักษรญี่ปุ่น (Japan Foundation 2009) แม้ตัวอักษรจะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนชอบ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าในสภาพความเป็นจริง ตัวอักษรคานะก็เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากลักษณะของผู้เรียนซึ่งมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ มีทั้งผู้เรียนที่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษาซึ่งศึกษาเป็นวิชาเอก วิชาเลือกเสรี นักเรียนระดับประถมศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนในชั่วโมงกิจกรรม ชมรม เป็นต้น ความจำเป็นในการเรียนตัวอักษรคานะ

ก็มีแตกต่างกันไป แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ก็อยากเรียนตัวอักษรเพราะชอบ ดังนั้น การใช้วิธีคิดเชื่อมโยงจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจในการตอบสนองความต้องการและความหลากหลายของผู้เรียน

คณาจารย์จากฝ่ายภาษาญี่ปุ่น เจแปนฟาวน์เดชัน กรุงเทพฯ ได้สำรวจปัญหาในปี ค.ศ. 2010 และนำผลการสำรวจมาใช้อ้างอิงในการจัดทำตำราสำหรับผู้เรียนชาวไทยในปี ค.ศ. 2011 โดยมีชื่อว่า “อธีรงานะเรียนสบายสไตล์โคฮารุ” ซึ่งตำราเล่มนี้จะใช้วิธีคิดเชื่อมโยงในการนำเสนอตัวอักษรอธีรงานะแก่ผู้เรียน โดยเลือกใช้คำในภาษาไทยที่มีเสียงต้นใกล้เคียงกับเสียงอักษรอธีรงานะและใช้รูปภาพแสดงคำของเสียงในภาษาไทย เช่น ในการสอนตัวอักษร あ・い・う・え จะนำเสนอด้วยภาพที่ 6 หนังสือเล่มนี้ถือเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าจะช่วยลดภาระในการเรียนอักษรอธีรงานะให้กับผู้เรียนได้

- อะ   ถูกจุดเลยร้อง อ๊ะ
- อิ   กินจมนอ้ม
- อุ   อุ้มลูกน้อย
- เอะ   เอนตัว

ภาพที่ 6 ตัวอย่างอักษรในอธีรงานะเรียนสบายสไตล์โคฮารุ (Prapa et al 2011)

5. บทสรุป

กล่าวกันว่า การให้ผู้เรียนได้สัมผัสความรู้สึกประสบความสำเร็จตั้งแต่ตอนต้น จะเชื่อมโยงไปสู่แรงจูงใจที่ดีในการเรียนต่อไป วิธีคิดเชื่อมโยงน่าจะเป็นทางเลือกที่น่าสนใจในการนำมาใช้สอนอักษรคาณะ เพราะนอกจากจะช่วยลดภาระในการจำให้กับผู้เรียนแล้ว ยังสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้อีกด้วย หากมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีนี้ในวงกว้าง ในอนาคตอันใกล้การเรียนตัวอักษรคาณะไม่น่าจะเป็นปัญหาให้กับผู้เรียนชาวไทยอีกต่อไป

References

- 梅田康子・水田澄子・鈴木庸子(2008).「韓国人高校生のためのIS連想法ひらがな学習カードの評価—記憶方略およびARCS動機付けモデルの観点から—」『言語と文化』第20号 pp.121-139. 愛知大学
- カッケンブッシュ寛子・中條和光・長友和彦・多和田眞一郎(1989).「50分ひらがな導入法—『連想法』と『色つきカード法』の比較—」『日本語教育』69号,pp.147-162.
- カッケンブッシュ寛子(2007).『連想法による韓国語話者用ひらがな学習教材開発のための基礎的研究—平成17～平成18年度科学研究費補助金(基礎研究(B))研究成果報告書—』(研究代表者カッケンブッシュ寛子)
- プラパー・セントーンスック, 三浦多佳史・渋谷実希・熊野七絵(2011).『こはるといっしょに ひらがなわあ〜い』TPA Press.
- Atkinson, R.C. (1975). Mnemotechnics in Second-Language Learning. *American Psychologist*. Volume 30, pp.821-828.
- Matsunaga, S. (2003). Effects of Mnemonics on Immediate and Delayed Recalls of Hiragana by Learners of Japanese as a Foreign Language. *Japanese-Language Education around the Globe*, Volume 13, pp.19-40. The Japan Foundation, Japanese Language Institute.
- Quackenbush, H. & Ohso, M. (1983). *Hiragana in 48 minutes*. Canberra: Curriculum Development centre.
- Quackenbush, H. (1999). *Hiragana/Katakana in 48 minutes – Teacher Guide*. Melbourne: Curriculum Corporation.
- Keller, J.M. (1983). Motivational design of instruction. In C.M. Reigeluth (Ed.), *Instructional-design theories and models: An overview of their current status*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.